

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 13 november 2008

MEDITATIE

Een Goddelijke oproep tot bekering

Jeremia leefde in een bange tijd. Het volk zonk weg in goddeloosheid en wilde ondanks alle vermaningen en roepstemmen niet horen. Velen namen de boodschap van de profeet niet serieus.

Het zou wel meevallen. Zij waren immers het uitverkoren volk en leefden in het land dat God reeds aan hun voorvader Abraham had beloofd. Zo maakte het volk zich rijp voor het oordeel van de ballingschap. Wee die geen acht slaat op de Woorden Gods. Het is tot grote, ja eeuwige schade. Maar hoe groot is Gods geduld en lankmoedigheid. Nog eens klinkt het: Bekeert u, gij afkerige kinderen. Wat bekering is, lezen we in het voorgaande vers: 'Alleen ken uw ongerechtigheid dat gij tegen de HEERE uw God hebt overtreden (...) en zijt Mijner stem niet gehoorzaam geweest'. Bekering is van harte schuld belijden, buigen voor de Heere, de zonde niet langer bedekt houden, zichzelf voor God schuldig verklaren. Bekeert u, zo roept de Heere Zijn schuldige volk toe. En die

Bekeert u, gij afkerige kinderen, spreekt de HEERE, want Ik heb u getrouwd.

Jeremia 3:14a

oproep is te meer aangrijpend als we lezen hoe de Heere Juda noemt: Gij afkerige kinderen. De Heere zegt niet: gij, ellendige overtreeders van Mijn geboden, goddelozen, dwaze weglopers van Mij, verwoesters van je eigen ziel, maar afkerige kinderen. Wie bedoelt de Heere hier? Met deze benaming worden in de Schrift vaak Gods kinderen, de bekeerden, de wedergeborenen aangeduid. Zij, die getrokken zijn uit de macht der duisternis en gebracht tot Zijn wonderbaar licht. Zij, in wier leven de Heere genade heeft willen verheerlijken. Maar, Gods kinderen kunnen wel gestraft worden, maar niet verloren gaan. De roeping en verkiezing Gods zijn onberouwelijk. Die Hij vastgrijpt, laat Hij nooit meer los. Nee, er is geen afval der heiligen. In dit tekstwoord

worden niet in de eerste plaats de wedergeborenen bedoeld, maar zij die door de besnijdenis, het verbondsteken, afgezonderd zijn van de andere volken. Zij met wie Hij Zijn Verbond heeft opgericht en aan wie Hij Zijn wetten en inzettingen gaf op de Sinaï. Er was tussen de Heere en het volk een uiterlijke verbondsbetrekking. Hoe goed had Hij voor hen gezorgd. Door een machtige hand was het uit Egypte verlost en door de woestijn geleid naar Kanaän. Zo wilde Hij met geen ander volk handelen. Maar dit volk heeft zich innerlijk en uiterlijk van Hem afgewend. Bij de verbondssluiting sprak het: 'Al wat Gij gesproken hebt, zullen wij doen'. Maar het heeft zich afgekeerd van de Heere en ze zijn andere goden gaan dienen. En ondanks dat hierdoor de toorn des Heeren was opgewekt, klonk nog de boodschap: Bekeert u gij afkerige kinderen, want Ik heb u getrouwd. De Heere herinnert aan die bijzondere gebeurtenis in de woestijn. Daar heeft de Heere met Israël a.h.w. een huwelijksverbond gesloten. In een huwelijk gaat het om liefde en trouw. De Heere kan zeggen: Ben Ik niet de Getrouwe, de Onveranderlijke geweest? Heb Ik Mijn Verbond gebroken? Nee, maar gij, o Mijn volk, hebt dat gedaan. Gij hebt Mij met de weldaden en zegeningen in het aangezicht geslagen. Gij hebt het land ontheiligd en overspel bedreven met de afgoden van hout en steen. En toch, ondanks dat zeer ernstige liefdesverwijt, klinkt het nog van de hemel: Bekeert u, gij afkerige kinderen, want Ik heb u getrouwd en Ik zal u aannemen, één uit een stad en twee uit een geslacht en zal u brengen te Sion. Vanwege dat huwelijksverbond heeft de Heere recht op Israël en Juda (kanttekeningen). Wie is aan deze God gelijk? Hij zoekt die Hem niet zoekt en keert Zich tot die zich van Hem afkeert. Nog lokt en nodigt Hij. Psalm 103 zingt: Hij is het Die ons Zijne vriendschap biedt. In ons tekstwoord schittert niet alleen de lankmoedigheid, maar ook de genade Gods. De Heere

Inhoud

87e jaargang

Nr. 7

- 1 Meditatie: Een Goddelijke oproep tot bekering
- 2 Commentaar: Barack Hoessein Obama
- 4 Serie beroemde boeken (1): Galatenbrief, Maarten Luther
- 5 Waar is ons kind? (5)
- 6 De les van een bejaarde catechisant
- 7 Kerknieuws
- 10 Berichten
- 10 Kerkdiensten

rekent anders dan wij. Hij spreekt over één of twee. Het zijn getallen die ons weinig zeggen. Wij spreken liever over het grote aantal. Wat opzien baart, spreekt ons aan. Maar de Heere zegt: Bekeert u en ik zal u aannemen, al bent u de enige in een stad, al bent u de enige man, vrouw, jongere die zucht in dat vreemde land. Al zijn er maar twee uit een heel geslacht. Bij Mij zijn ze welkom. Ik zet Mijn hart voor zo één open en zal zwijgen in Mijn liefde. Ik zal u aannemen hoe vuil, walgelijk, schuldig, ellendig u ook bent. Aannemen d.i. Mijn liefde doen ervaren. Het gaat in Mijn Koninkrijk om persoonlijke genade. Dan zal Ik aan die wederkerende Mijn genade en liefde openbaren. De waarde van één ziel woog Christus zo zwaar dat Hij er voor naar de delen van Tyrus en Sidon reisde om de Kananese vrouw aan Zijn voeten te brengen. Nee, Hij ziet ze niet over het

hoofd die met hun zonden en ellenden in de eenzaamheid tot God zuchten en Hem smeken om genade en ontferming. Hij zal ze brengen te Sion. Let u op het woord Sion. Dat is de plaats waar de tempel staat en de dienst der verzoening plaatsvindt. Sion d.i. in nieuwtestamentisch licht: aan Mijn voeten. Sion wijst op de gemeenschap met de Heere. Eens zal deze profetie ten volle vervuld zijn. In het nieuwe Jeruzalem is geen zonde meer. Daar is geen bekering meer nodig. Dan is de ballingschap, o Kerk van Christus, ten einde. Dan zal de Heere niet meer over ons hoeven klagen en wij onszelf niet meer hoeven aanklagen. Dan zal het eeuwig dankdag zijn. En de ware dank is verwondering en aanbidding. Mijn God, U zal ik eeuwig loven, omdat Gij het hebt gedaan.

Alblasserdam, ds. B. van der Heiden

geschiedenis, komt er verandering naar Amerika."

Obama sprak voor een publiek van honderdduizenden en maakte van zijn eerste toespraak als 'president-elect' gebruik om de bevolking erop voor te bereiden dat de verandering die hij tijdens zijn campagne beloofde er niet zonder slag of stoot zal komen. Moeten we blij zijn met de verkiezing van Barack Obama?

Verschillen

Tijdens de verkiezingscampagne bleken de nodige verschillen tussen de Republikeinse kandidaat Mc Cain en Obama. Vooral op het terrein van de ethiek had Mc Cain duidelijke standpunten. Dat bleek ook wel door de keuze van zijn running-mate Sarah Palin, die een symbool werd van de antiabortusbeweging in de Verenigde Staten. En dat ondanks al de beschuldigingen die er tegen haar werden ingebracht. In dat opzicht valt er van Obama niet veel goeds te verwachten. Hij belijdt weliswaar dat hij gelooft dat zijn zonden om Christus' wil vergeven zijn, maar hoe dat gepaard kan gaan met een ruime abortuspraktijk vermag ik niet te doorgronden. Obama is een onervaren politicus ten opzichte van Mc Cain. Hoe hij in de praktijk er in zal slagen om aan de druk van verschillende elkaar tegensprekende groepen weerstand te bieden en zijn eigen programma te realiseren is de vraag. Mc Cain is een ouder iemand, door de wol geverfd. Hij zat vijf jaar in Vietnam in krijgsgeschiedenis. Hij is een man die er

COMMENTAAR

Barack Hoessein Obama

De Democraat Barack Hoessein Obama is verkozen tot nieuwe president van de VS. Dat is een historische gebeurtenis. Obama is de eerste Afro-Amerikaan (zwarte) in het Witte Huis.

"Dit is uw overwinning", zei Obama tegen zijn kiezers tijdens zijn overwinningstoespraak in Chicago. "Vanavond, dankzij wat we gedaan hebben op deze dag, in deze verkiezing, op dit bepalende moment in de

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur:
ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers aan:
ds. A. Moerkerken, Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263
e-mail: moerkerken@klikSAFE.nl

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.

Boeken ter recensie en meditaties aan:
ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136,
3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:
redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@klikSAFE.nl

Aanlevertijd:
Uiterlijk **woensdag 17.00 uur** vóór
de datum van verschijning van De Saambinder
in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten
en beroepingswerk aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:
Administratie van De Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisohof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718,
e-mail: saambinder-adv@klikSAFE.nl
Postbankno. 256686 t.n.v. de administratie
van De Saambinder.

Advertenties € 0,70 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag**
in het bezit van de administratie te zijn.
Rouwadvertenties
uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Abonnementenadministratie
Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalen abonnementsgelden:
Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 11,50 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 23,- per jaar + extra portkosten.
Canada \$ 110,-; USA \$ 110,-.

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:
Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av. N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

*De redactie aanvaardt geen enkele
aansprakelijkheid betreffende de inhoud van:
de advertenties en de (recensies van de)
aangekondigde boeken.*

niet voor terugschrikt om zelfs tegen de wensen van zijn eigen partij in zijn eigen programma te realiseren. In de huidige financiële malaise waarin Amerika is terecht gekomen, zou een evenwichtige en een eigen koers varende president voor land en volk goed zijn geweest. Jammer dat hij het ten aanzien van de financiële crisis in het begin heeft laten afweten en net deed of er niets aan de hand was. Dat zal Obama geen windeieren gelegd hebben, die van meet af aan weliswaar discutabele voorstellen heeft gedaan om de crisis het hoofd te bieden, maar daarin wel consequent is geweest.

Ethiek

Als we een paar punten vergelijken uit de programma's van Democraten (Obama) en Republikeinen (Mc Cain), dan kunnen we daar onze conclusie uit trekken. Vooral als het gaat om ethische zaken blijken soms ernstige verschillen. Ik noemde reeds de visie op abortus. De Democraten steunen het recht van elke vrouw om te kiezen voor een veilige en wettige abortus en al de pogingen die worden aangewend om dat te verhinderen zullen worden tegengehouden. Uit het Republikeinse programma blijkt dat men het schenden van het fundamentele recht van elk individu ook wil toepassen op het ongeboren kind. De Republikeinen benadrukken de waarde van het traditionele gezinsleven.

Waar één op de acht Amerikanen vandaag in armoede leeft, willen beide partijen daar drastisch in veranderen. De Democraten willen die armoede in 2015 met de helft gereduceerd zien. De Republikeinen hebben geen taakstellend getal genoemd. Zij leggen meer nadruk op de armoede in de gehele wereld.

Het gezin is bij de Democraten niet heilig. Velen van hen zijn geen tegenstander van het homohuwelijk. De Republikeinen benadrukken dat de toekomst van de kinderen het best is gewaarborgd in de traditionele opvatting over het huwelijk. Men staat een grondwettelijke vastlegging voor van het huwelijk als de verbintenis tussen een man en een vrouw en wel zodanig dat rechters geen andere samenlevingsvormen daaraan gelijk kunnen stellen. Bij beide partijen krijgt het geloof in het publieke domein ruimte. Men heeft immers van beide kanten geprobeerd de evangelicals voor hun zaak te winnen? Als we deze punten vergelijken, dan kunnen we ons voor-

stellen dat de protestantse gemeenschap in Amerika liever Mc Cain als president had gezien.

Invloed protestanten

Daar ligt meteen een toch wel opvallende zaak in dit Amerikaanse verkiezingsproces. Traditiegetrouw stemmen de Amerikaanse protestanten op de Republikeinse partij. Teleurgesteld in Bush hebben met name vele jongeren die traditie niet voortgezet, maar gekozen voor Obama. Vooral jongeren, zwarten en nieuwe kiezers hebben op Obama gestemd. Het tekent een verschuiving in de religieuze verhoudingen in de Verenigde Staten. Hoewel religie in het publieke domein in de VS een andere rol speelt dan bij ons, lijkt het er op dat de meer behoudende protestanten in dit immens grote land toch in aantal en vooral in invloed zijn teruggelopen. Dat is kennelijk mede de oorzaak van de negatieve uitslag van de verkiezingen voor de Republikeinen. Dat heeft ook ons wat te zeggen. Het christendom wordt steeds meer naar de rand van de samenleving verdrongen. We zeggen wel eens dat wat in Amerika gebeurt vroeg of laat ook bij ons zal doordringen. Nederland is al voor een groot deel gesecculariseerd. Maar als de gesignaleerde tendens zich voortzet zal dat een negatieve invloed hebben op ons land. Nog meer dan thans al het geval is zal het Bijbels getuigenis en zullen de Bijbelse waarden en normen onder druk komen te liggen.

Verandering

Obama is de man van de verandering. Dat er in Amerika het nodige moet veranderen is duidelijk. Al zou het alleen maar zijn op het terrein van de woningmarkt met de onzinnig hoge hypotheek, waardoor velen nu in de problemen zijn gekomen. Een drastische wijziging in het monetaire beleid zal moeten worden gerealiseerd. De onder Bush jr. ontstane torenhoge staatsschuld vereist impopulaire maatregelen voor de bevolking. De lasten van de oorlog in Irak en Afghanistan, de crisisbeheersing in het

bankwezen en andere hoge uitgaven zullen onherroepelijk tot lastenverzwaring leiden. Daar zullen ook de aanhangers van Obama niet op zitten te wachten. Zeker zij niet, nu velen van zijn aanhangers toch moeten worden gezocht onder de minder bedeelde zwarte bevolking. Geen gemakkelijke taak rust op de schouders van de 'machtigste man van de wereld'.

Mogen we blij zijn met de verkiezing van Barack Obama? De eerste Afro-Amerikaan in het Witte Huis? De tijd zal het leren. Wie kan in de toekomst kijken? Op het gebied van abortus en homohuwelijk kunnen we niet blij met hem zijn. Zijn onervarenheid is ook een zwak punt bij deze betrekkelijk jonge president. Hoe het gaat met de financiële crisis en de daaruit

Ook al wordt de president van de Verenigde Staten de machtigste man ter wereld genoemd – hij ook maar een klein radertje is in Gods bestek met deze wereld.

voortvloeiende economische gevolgen, weten we evenmin. Dat die gevolgen er zijn, blijkt. Ze worden reeds zichtbaar en voelbaar. Bijvoorbeeld in de voor Amerika zo belangrijke auto-industrie. Of het onder Mc Cain beter zou gaan? Ook dat weten we niet. Wat we wel weten is dat – ook al wordt de president van de Verenigde Staten de machtigste man ter wereld genoemd – hij ook maar een klein radertje is in Gods bestek met deze wereld. Ook hij kan zonder de wil des Heeren niets doen. Ook voor hem is het gebed nodig of de Heere hem leiden wil en tot een zegen wil stellen. De Heere heeft ons immers opgedragen te bidden voor allen die in hoogheid zijn gezeten?

Capelle aan den IJssel, ds. W. Silfhout

Galatenbrief, Maarten Luther

'Dit dunkt mij, moet ik hier evenwel ronduit zeggen, dat ik dit boek van doctor Martinus Luther over de Galaten, stel (uitgezonderd de Heilige Bijbel) boven alle boeken, die ik ooit gezien heb, als het meest bekwaam voor een gewonde consciëntie.'

Met deze woorden prees John Bunyan de verklaring van Luthers Galatenbrief aan. De ketellapper had dezelfde geestelijke worsteling doormaakt als Luther, al was het in een andere tijd en in andere omstandigheden. Ten diepste was het geen andere weg dan die Paulus doorleefde toen hij schreef: „Want ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou” (Galaten 2:19). Het is de weg die de Heere met al Zijn kinderen gaat. Zij zullen allen, al verschillen trap en mate, bevindelijk kennis krijgen aan Wet en Evangelie, aan zonde en genade, aan Adam en Christus.

Grondgedachte

De band tussen Luther en de Galatenbrief was hecht. De reformator herkende zich helemaal in de strijd die Paulus in Galatië te voeren had tegen het zoeken van een gerechtigheid uit de werken der wet. Die strijd had ook in zijn eigen ziel gewoed. „Ik heb als monnik Christus dagelijks gekruisigd”, zo belijdt hij in zijn commentaar. Waarschuwend houdt hij zijn lezers voor: „Juist daardoor dat gij tracht de wet te voldoen en van haar verlost te worden, bindt gij uzelf temeer aan haar juk. Dit heb ik door ondervinding zelf in het klooster bij mijzelf en anderen geleerd.”

In de brief aan de Galaten zag Luther een heldere grondgedachte: „Paulus wil de leer over het geloof, over de genade, over de vergeving der zonden of de gerechtigheid van Christus bevestigen.” Hij acht het daarom van het grootste belang om een helder licht te werpen op Gods gerechtigheid. De gerechtigheid des geloofs moet zeer zorgvuldig worden onderscheiden van de gerechtigheid uit de wet. Deze laatste verschrikt het geweten en brengt haar nooit tot vrede. De gerechtigheid uit het geloof geeft juist

een vaste en zekere troost in het geweten. Hoe? Het geloof leert als een verlorene in zichzelf steunen op Christus' Borgwerk, op Zijn gehoorzaamheid en verdienste. Als deze door het geloof geëigend mogen worden, moet de wet zwijgen. Wet en Evangelie moeten daarom zorgvuldig onderscheiden worden. In zijn commentaar schrijft Luther het zo: „Het grote onderscheid tussen Wet en Evangelie is dat de wet doodt en verdoemt, maar dat het Evangelie, dat Christus predikt, rechtvaardigt en levend maakt.”

Wet en Evangelie

Als er zo'n rijkdom van Gods genade in Gods Woord verklaard ligt, zal ieder mens daar toch naar verlangen? Uit eigen ervaring wist Luther beter. „De verkondiging van de genadige vergeving der zonden om Christus' wil vindt geen ingang in het hart en smaakt niet, omdat er een geweldig rotsblok en een muur van harde diamanten, namelijk de inbeelding van eigengerechtigheid, waarmee het hart zelf bezet is, in de weg staat. Zoals dus de inbeelding van eigengerechtigheid, dat grote en schrikkelijke monster, een weerspanning, halsstarrig en een zeer hardnekkig dier is, zo heeft God, om dat te doden en te verpletteren, een geweldige en sterke hamer nodig, namelijk de wet.”

De wet is dus nodig om plaats te maken voor het Evangelie. Onze menselijke trots moet verbrijzeld worden, opdat we vatbaar worden voor een Evangelie voor schuldigen. Om het met de woorden van Luther zelf te zeggen: „In de gevangenis van de wet wordt de mens totaal van alle wijsheid, krachten, gerechtigheid, raad en hulp ontbloot.” „Zo dan bestaat het eerste gedeelte van het christendom in de openbare belijdenis van berouw en kennis van zichzelf.” En: „De wet maakt iemand klein en nederig, en op die wijze bereidt zij tot rechtvaardiging en drijft zo tot Christus.” De orde van Wet en Evangelie is de orde van de Schrift, die we niet mogen omkeren, zo leert ons Luthers Galatenbrief.

Stok en staf

Als de wet zijn werk heeft gedaan, als

Levensloop

Maarten Luther werd geboren in 1483. In 1505 deed hij zijn intrede in het klooster, drie jaar later werd hij op 25-jarige leeftijd docent aan de universiteit van Wittenberg. In 1512 werd Luther benoemd tot hoogleeraar in de bijbelse exegese te Wittenberg.

Tijdens het winterseizoen van 1516/1517 gaf hij zijn colleges over de brief aan de Galaten. In 1519 zag de eerste verklaring van de Galatenbrief het licht. Het waren collegeaantekeningen van een student. Ze waren weliswaar door Luther goedgekeurd, maar later noemde Luther deze verklaring zwak.

In 1531 gaf Luther opnieuw een collegereeks over de Galaten. Vier jaar later volgde de uitgave van het Commentaar op de Galaten. Het was opnieuw een bewerking van Luthers collegedictaten door leerlingen. Maarten Luther stierf in 1546.

ze de zondaar als een verbrijzelde tot Christus heeft gebracht, moet zij zich niet verder uitstrekken, zo lezen we bij Luther. „Daar is een tijd om te sterven, daar is een tijd om te leven; daar is een tijd om de wet aan te horen, daar is een tijd om voor de wet doof te zijn.” Luther heeft het zelf als een aanvechting ervaren dat de wet hem telkens weer beschuldigde. Dat geeft onrust in het geweten, benauwdheid en grote strijd. Juist voor zulken geeft de reformator in zijn commentaar op de Galaten een medicijn. „Als de wet u verschrikt, moet u zeggen: Mevrouw Wet, wat dacht u? U bent er niet alleen, er is ook de genade, het Evangelie en het geloof; ik heb geen reden om te wanhopen.”

De wet is voor Gods kinderen geen stok meer om te slaan, maar een staf om te gaan. In de Heidelbergse Cate-

chismus worden de tien geboden daarom in het stuk der dankbaarheid uitgelegd. Deze functie van de wet krijgt in Luthers geschriften niet zoveel aandacht. Dat is op zichzelf te begrijpen. Zeer bang was Luther immers dat het onderhouden van de wet in het geloofsleven alsnog een verdienstelijk karakter zou krijgen. Helemaal afwezig is de wet in de dankbaarheid echter niet als Luther schrijft: „Na de rechtvaardigmaking verrichten de werken der wet: Petrus, Paulus en alle christenen, maar daarvoor worden zij niet gerechtvaardigd.” Luther heeft wel oog voor de betekenis van de wet in het burgerlijke leven. Hij staat er op dit duidelijk te maken, als antwoord tegen beschuldigingen als zou de leer van vrije genade wetteloze mensen maken.

Collegestof

Luthers uitleg van de Galatenbrief had plaats binnen de muren van de collegezalen. Echter, zijn commentaar is allerm minst een droge, academische verhandeling. De inslag ervan is juist pastoraal. Met hart en ziel verlangde

Luther ernaar dat zijn hoorders ook tot de zekerheid des geloofs mochten komen. „Wij moeten dus dagelijks meer en meer worstelen om uit de onzekerheid tot de zekerheid te geraken”, zo spoorde hij zijn studenten aan. De leermeester gaf zijn leerlingen daartoe een raad. „De ganse kracht is daarin gelegen, dat iemand een goed gebruik maakt van de voor-naamwoorden, die in de Heilige Bladen zeer dikwijls voorkomen. Zie Galaten 1:4: Voor onze zonden. Oefen u zo lang daarin totdat deze twee lettergrepen „on-ze” geloofd zijnde, uw zonde ook geheel wegnemen en verzwellen.

In Luthers boek vinden we, kortom, een schat aan onderwijs voor het genadeleven van Gods strijdende Kerk.

Laten we dit geschrift met een biddend hart onderzoeken, opdat we door genade de les mogen leren die Luther had doorleefd: Want het einde der wet is Christus, een iegelijk die gelooft (Rom 10:4).

Middelburg, ds. J.M.D. de Heer

Hij schrijft over het verdriet van ouders, broertjes en zusjes, grootouders. Verder vraagt hij aandacht voor vergeten rouwsituaties, zoals miskraam. Het is waar dat dit verdriet veelal wordt onderschat. De schrijver laat er geen twijfel over bestaan of een embryo een ziel heeft. ‘Al vanaf het moment van de conceptie is het een mensenkind, beziel en geschapen naar het beeld Gods.’ Daarna beschrijft hij reacties van de omgeving zoals hulpverlening, familie, bekenden en de kerk. Inderdaad doen zich hier soms schrijnende situaties voor.

Waarom?

Het achtste hoofdstuk gaat in op de waarom-vraag: ‘Waarom moest dit gebeuren?’ Deze vragen dringen zich op om verschillende redenen. Er worden er enkelen genoemd op bladzijde 120. Sommige mensen menen de waarom-vragen te moeten beantwoorden, maar uit hun reactie blijkt dat ze de pijn daarachter niet kennen. Ds. Kempeneers roept pastors op te luisteren naar wat er ligt áchter de vraag. Hij wijst erop dat God in Christus een antwoord heeft gegeven op de waarom-vragen. Wat ik hier toch mis, is het directe verband met de zonde. Hoe duidelijk was die relatie bij het sterven van het kindje van David. En ook al ligt er geen directe zonde aan ten grondslag: ‘Op de bodem aller vragen, ligt der wereld zondesschuld.’ ‘Waren er geen zonden, er waren ook geen wonden.’ Kan dat niet als antwoord op de waarom-vragen worden

5

Waar is ons kind?

In hoofdstuk 5 wordt een ingrijpende vraag aan de orde gesteld: ‘Wat moeten we tegen ons kind zeggen?’ In dit hoofdstuk ligt het accent op de begeleiding van het kind door de ouders. Bij de ouders ligt de eerste verantwoordelijkheid. De auteur van het boek Waar is ons kind? gaat in op de vragen: moeten we een kind de waarheid zeggen? Wanneer moeten we het vertellen? Wat moeten we vertellen?

Dit zijn geen eenvoudige vragen. Ds. Kempeneers wijst erop dat we stervende kinderen kunnen verhinderen om het Koninkrijk Gods binnen te gaan, als we ze niet op Bijbelse wijze kunnen voorbereiden op hun dood. Ouders en pastor mogen geen karikatuur van God schetsen. Als voorbeeld geeft hij ‘de lieve God, de straffende God en de willekeurig verkiezende God’. Daarna gaat de schrijver in op de reactie van kinderen. Enkele mogelijke reacties zijn ‘hulpeloosheid, angst, zwijgen, zondebesef, waarom-vragen, afscheid nemen’. Hij

bespreekt kort de vraag: Waar moet een kind sterven? Iets uitvoeriger wordt ingegaan op de vraag: Hoe moet het stervende kind pastoraal worden begeleid? Enkele aspecten van de pastorale begeleiding aan stervende kinderen zijn ‘eenvoudigheid, nabijheid, zwijgen, aanraking, eerlijkheid, schuldbelijdenis en genade’.

Praktische punten

De daaropvolgende hoofdstukken hebben niet direct betrekking op de vraag: Waar is ons kind? Daarom wil ik er in de bespreking kort over zijn. Bovengenoemde zaken liggen op een ander vlak en zijn veelal ook van een andere orde. Toch is het goed dat de schrijver er niet geheel aan voorbijgaat. Ook praktische zaken kunnen diep ingrijpend zijn. De schrijver gaat in op praktische punten rondom de begrafenis van het kind. We zullen hierin ook rekening moeten houden met de plaatselijke gewoonten en gebruiken. In hoofdstuk 7 gaat ds. Kempeneers in op de vraag: ‘Hoe moeten we verder zonder ons kind?’

De schrijver laat er geen twijfel over bestaan of een embryo een ziel heeft.

‘Al vanaf het moment van de conceptie is het een mensenkind, beziel en geschapen naar het beeld Gods.’

gegeven? Gelukkige ouder die daar iets van gaat doorleven. Het is verder inderdaad waar wat de schrijver opmerkt: ‘Christus nodigt mensen tot Zich, die door de zonde en de gevolgen van de zonden vermoeid en belast zijn. Niet om hen antwoord te geven, maar om hen rust te geven voor hun ziel’.

Op bladzijde 123 t/m 128 worden de volgende vragen gesteld: Wanneer eindigt het kind-zijn? Gaan onge-

doopte kinderen verloren? Is er herkenning in de hemel? Hoe kunnen ongeboren kinderen herkend worden? Blijft een kind in de hemel ook een kind? Heeft het kind in de hemel nog herinneringen? Persoonlijk zou ik deze vragen niet direct behandelen in dit hoofdstuk. Ik zie het verband niet met de titel: 'Waarom moest dit gebeuren?'

Samenvatting

Het laatste hoofdstuk heeft als titel: 'Waar is ons kind?' Hierin wordt een samenvatting gegeven van het voorgaande. Nogmaals worden de drie antwoorden besproken: Alle kinderen worden zalig; alle verbondskinderen worden zalig; alleen uitverkoren kinderen worden zalig. De schrijver spreekt uit dat hij zich het meest voelt aangesproken door het antwoord: 'Alle verbondskinderen worden zalig.' 'Maar...', voegt hij eraan toe: 'niet zonder kanttekeningen. Het gaat in dit antwoord vooral om de grond voor de troost die aan ouders en andere nabestaande geboden kan worden.' Een andere recessent heeft er reeds vragen bij gesteld waarom deze tegenstelling wordt gemaakt. De auteur schrijft verder: 'De eeuwige bestemming van jonggestorven kinderen is een zaak van Gods Raad. En van die Raad wordt in de Bijbel gezegd, dat alleen de geopenbaarde dingen voor ons zijn, maar dat de verborgen dingen voor God zijn. Wij zijn

gehouden aan wat Hij heeft geopenbaard in Zijn Woord. En dat Woord vraagt om geloof. Niet om conclusies', blz. 131. In dit laatste citaat kan ik me voor de volle 100 procent vinden. Juist daarom bekruipt mij bij het lezen van dit boekje toch het gevoel dat de grens der verborgen dingen soms wordt overschreden. De Schrift wijgt over de zaligheid of rampzaligheid van jonggestorven kinderen. Dat alle kinderen in Christus vergeving der zonden hebben (blz 132) is niet los te maken van een bepaalde verbondsofopvatting. Wie deze verbondsofopvatting niet deelt, kan de troost waarover de schrijver spreekt niet vinden in dit grote verdriet. Het wijzen op de belofte kan deze mensen niet troosten als de Heere de toepassing niet maakt. En daar wil de Heere soms inderdaad een persoonlijk getuigenis voor gebruiken. Is er geen troost voor ouders van jonggestorven kinderen te verkrijgen? Zeker wel. De Heere kan in deze diepe droefheid hart en mond vervullen met Zijn vreugd. Dat gun ik alle bedroefde ouders van harte. Maar die troost is alleen te verkrijgen door de toepassende bediening van de Heilige Geest. Die toepassing alléén geeft grond voor een onuitsprekelijke troost. Ons past grote voorzichtigheid. Daarom blijven er bij mij persoonlijke en pastorale vragen na het lezen van dit boekje.

Nunspeet,

ds. A. Schot

Het gastenboek bevat namen uit Italië, Australië, Zweden, Canada, Amerika. Ondanks de afgelegen ligging komen er jaarlijks grote aantallen mensen op bezoek in het dorp waar de Afscheiding begon. Op een steenworp afstand staat de pastorie. Hier, in zijn derde gemeente, kwam ds. De Cock tot inkeer. Daarvoor werden de woorden van zijn 65-jarige belijdeniscatechisant Klaas Kuipenga gebruikt: „Als ik maar een zucht tot mijn zaligheid moest toebrengen, was het voor eeuwig verloren.” Ds. De Cock ging de *Institutie* van Calvijn bestuderen. Hij leerde wat zijn 'verlichte' hoogleraren in Groningen hem nooit voorgehouden hadden: de verdorvenheid van de mens en de vrijmacht van Gods genade. Na acht jaar predikantschap waren de Dordtse Leerregels hem nog onbekend. Toen een vrouw uit de gemeente hem de tekst ervan bracht, trof de inhoud de predikant zo diep, dat hij besloot het belijdenisgeschrift opnieuw uit te geven.

De prediking van ds. De Cock veranderde, en daar kwamen hoorders van heinde en verre op af. Men had er een urenlange reis voor over. Een aantal mensen uit andere gemeenten liet hun kinderen door ds. De Cock dopen. Dat leidde ertoe dat ds. A.P.A. du Cloux uit Vierhuizen/Zoutkamp op 4 november 1833 een aanklacht indiende. Later beleefde ds. Du Cloux zelf ook een krachtdadige ommekeer; zijn schrijftuurlijk-bevindelijke prediken worden nog altijd gelezen en zijn ook in het Engels vertaald.

Afscheiding of wederkeer

In een brochure laakte ds. De Cock de opvattingen van twee vrijzinnige predikanten. Kort daarop zette hij ook zijn bezwaren tegen de inhoud van de kerkelijke gezangenbundel op papier. Eind 1833 werd hij geschorst, zonder dat de kerkelijke besturen hem gelegenheid gaven tot een inhoudelijke discussie. „Men heeft u geschorst om u onschadelijk te maken,” schreef dr. H.F. Kohlbrugge aan ds. De Cock. Na vijf maanden volgde afzetting. Het was niet de laatste keer dat mensen zich in kerk of politiek op hun tolerantie voorstonden, maar ondertussen bijzonder intolerant bleken te zijn. Lang heeft ds. De Cock gewacht voordat hij tot afscheiding overging. „Hij heeft geen breuk geforceerd, en hij is allerm minst op het moment van de eerste schorsing tot scheurmaking overgegaan,” constateerde H. Algra in zijn boek *Het wonder van de negentiende eeuw*. Het zag er echter niet

De les van een bejaarde catechisant

Ulrum is maar een klein dorp, hoog in het noorden van Groningen. Wat daar 175 jaar geleden gebeurde, heeft echter grote gevolgen gehad voor het kerkelijk leven in Nederland. Er werd een procedure tegen ds. H. de Cock aangespannen die tot zijn schorsing en afzetting leidde. Noodgedwongen ging hij tot afscheiding over.

Geen kerkelijke leider in een grote stad, maar een 'gewone' dorpsdominee op het Groningse Hogeland zette de stap die de Nederlandse kerkgeschiedenis een beslissende wending gaf. In het leven van ds. H. de Cock (1801-1842) was het tot een ommekeer gekomen, en dat had verstrekkende gevolgen.

De Cock was in de provincie Groningen opgegroeid. Zijn vader was wethouder in Veendam, later burgemeester van Wildervank. Grootvader De Cock was 35 jaar predikant in Nieuwe Pekela, tot hij rond zijn 80e jaar overleed. Hendrik trouwde in 1824 met Frouwe Venema, een boerendochter uit Wildervank die hij al uit zijn lagere schooltijd kende. Drie weken later werd hij in het Noord-Groningse Eppenhuizen tot predikant bevestigd. In 1827 trokken ze naar Noordlaren, in 1829 naar Ulrum.

Inkeer

Ulrum. De 13e-eeuwse kerk heeft muren van meer dan een meter dik.

naar uit dat de onrechtvaardige behandeling die de predikant van Ulrum ontving ongedaan gemaakt zou worden. Op 13 oktober 1834 besloten predikant en kerkenraad met pijn in het hart de kerk te verlaten waar het blijven hun onmogelijk werd gemaakt.

De volgende dag verklaarde een grote meerderheid van de gemeente hen te volgen. Ze hadden volgens de acte die werd opgemaakt het bederf in de kerk opgemerkt, „zoowel in de verminking of verloochening van de Leer onzer vaders gegrond op Gods Woord, als in de verbastering van de bediening der Heilige Sacramenten naar de verordeneering van Christus in Zijn Woord, en in bijna volstreckte verzuim der kerkelijke tucht; welke stukken allen naar onze Gereformeerde belijdenis Art. 29 kenmerken zijn der ware kerk.”

Ds. De Cock had die „verminking of verloochening” aan de kaak gesteld nadat hij tot de overtuiging was gekomen „dat de mensch dood is in de zonden en misdaden; dat het zalig worden alleen uit genade zonder enige verdienste van ’s menschen zijde geschiedt; dat het geloof alleen voor God rechtvaardigen kan.” De titel van de Acte van Afscheiding vermeldde nadrukkelijk nóg een woord: Wederkeering. „Wederkeer tot de belijdenis van Dordt, tot de reformatie der kerk, tot de volle gehoorzaamheid aan het Woord Gods.”

Bitter vervolgd

De Afscheiding verspreidde zich als een olievlek. Ds. De Cock trok van plaats tot plaats en ontmoette er mensen die al lange tijd uitgezien hadden naar getrouwe bediening van Gods Woord. In korte tijd werden tientallen gemeenten gesticht, ook door de andere jonge predikanten die buiten de Hervormde Kerk kwamen te staan. De afgescheiden gemeenten kwamen vaak voort uit het gezelschapsleven.

De Grondwet sprak over vrijheid van godsdienst, maar de overheid gebruikte een verouderde wetspassage, nota bene van de gehate Franse bezetter, om de samenkomsten van de afgescheidenen te verstoren: vergaderingen van meer dan twintig mensen waren zonder toestemming van de overheid verboden. Er werden hoge boetes opgelegd, een aantal leidslieden werd gevangen gezet, gemeenteleden ondergingen mishandelingen, hun dochters werden soms verkracht door ingekwartierde

soldaten, aan huizen en vergaderplaatsen werden vernielingen aangericht. „Voorwaar deze bittere en onrechtvaardige vervolging vormt een zwarte bladzijde in onze vaderlandse geschiedenis en zij is schrikkelijker omdat de overheid naar Gods Woord en de daarop gegronde Nederlandse belijdenis geroepen is de ware Gereformeerde Kerk te beschermen,” schreef ds. G.H. Kersten.

Ds. De Cock zat zelf in Groningen achter slot en grendel. „De satan begon mij te ziften, maar de Heere gaf verruiming op het gebed, en het zingen van Ps. 19:5 benevens het lezen van Matth. 24 en 25 was mij tot sterkte en vertroosting,” noteerde hij in het dagboek dat hij daar bijhield. Moedig ging ds. De Cock na zijn vrijlating voort met zijn werk. Zijn medestander ds. H.P. Scholte noemde hem „een broeder van wie ik altoos de indruk gehad heb dat hij alles wat hij was en had onvoorwaardelijk over had voor de Heere en Zijn dienst.” Ds. De Cock overleed in 1842 op 41-jarige leeftijd. Een jaar later werd zijn oudste zoon, Helenius, predikant, nog geen 20 jaar oud!

Lijden om Christus' wil

Ook in Duitsland, net over de grens, heeft ds. De Cock gemeenten gesticht. Grijs en massief staan de muren van slot Bentheim verankerd op de rotsen bij het Duitse stadje Bad Bentheim. Buiten het slot stond de latere schrijver L. Penning als 12-jarige jongen eens naast ds. J.B. Sundag en keek stil naar de verweerde burcht. „Zie je daaronder die dikke ijzeren

staven?” vroeg de afgescheiden predikant. Penning zag ze duidelijk. „Ik heb 32 keer in die gevangenis gezeten,” zei ds. Sundag. „Het was mijn gelukkigste tijd, mijn jongen. Ik zat er om Christus' wil. Ik heb veel gezongen in de kerker, heel veel, want het is een hoge onderscheiding voor Koning Jezus te mogen lijden.”

Het was niet de laatste keer dat mensen zich in kerk of politiek op hun tolerantie voorstonden, maar onder-tussen bijzonder intolerant bleken te zijn.

Geschiedschrijving

De geschiedenis van de Afscheiding werd door doctores als Rullmann, Van der Does, Bos, Smits en Wesseling gedocumenteerd en met grote betrokkenheid te boek gesteld. Drs. H. Veldman publiceerde in 2004 een gemakkelijk leesbare biografie over ds. De Cock. De gebeurtenissen in Ulrum, 175 jaar geleden, zijn van grote betekenis geweest. Dat mag de komende tijd herdacht worden. Ondanks beschamende verdeeldheid is deze reformatiebeweging gebruikt tot opbouw van een kerkelijk leven waarin de gereformeerde belijdenis het alleenrecht had. De Verlichting, die grote verduistering over de kerk bracht, vierde vele triomfen, maar had niet het laatste woord.

Scherpenzeel,

L. Vogelaar

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK BEROEPEN

Te Ede:
ds. P. Mulder te Krimpen aan den IJssel;
Te Ouddorp:
ds. G.J. van Aalst te Klaaswaal.

AANGENOMEN

Oud-Beijerland:
ds. G. Pater te Opheusden.

BEDANKT:

Voor Doetinchem:

ds. J.M.D. de Heer te Middelburg-Centrum;
Voor Goudswaard: ds. P. Melis te Veen;
Voor Katwijk aan Zee:
ds. B.J. van Boven te De Valk-Wekerom;
Voor Westzaan:
ds. A.J. Gunst te Nieuwerkerk.

■ TER HERINNERING (voor ambtsdragers)

Speciaal voor ambtsdragers worden er dit najaar bijeenkomsten gehouden rondom In goede orde en de nieuwe uitgave met toelichting van de DKO. Voor

de regio van de PS Oost hopen we deze bijeenkomst te houden op **zaterdag 22 november**, van 10.00-12.00 uur, in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente van Apeldoorn. Nadat er vanuit het deputaatschap Kerkrecht een inleiding is verzorgd, zal er ruime gelegenheid zijn tot het stellen van vragen en gesprek daarover.

■ DOVENDIENST TE SCHERPENZEEL

Op **15 november** hoopt student J. van Rijswijk voor te gaan in een aangepaste kerkdienst voor doven en slechthorenden. Deze dienst wordt gehouden in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Scherpenzeel, Prinsenlaan 27 en begint om 15.00 uur. Horenden zijn eveneens hartelijk welkom.

■ AFSCHIED DS. E. BAKKER VAN URK

Op **zaterdag 22 november** zal een kerkdienst worden gehouden in de kerk van de Geref. Gemeente op Urk, De Noord 7, waarin ds. E. Bakker afscheid zal nemen als herder en leraar van de gemeente wegens zijn vertrek naar de gemeente te Scherpenisse. Aanvang: **15.00 uur**.

■ MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK 2008

Pag. 175, **gemeente ENSCHEDE**.
Het adres van de koster, C. de Bruine, is nu: Dahliastraat 120, 7531 DN Enschede.

Pag. 326, **gemeente URK**.
Regeling van preekbeurten door: H. Schenk, Zandplaat 55, 8321 LN Urk, tel. 0527-68 33 48/06-46 21 32 33.

Pag. 354, **gemeente ZEIST**.
Het **postadres** van de Rehobôthkerk is: Joubertlaan 5, 3701 JT Zeist en het **bezoekadres**: ingang tussen Bergweg 26 en 26a, 3701 JK Zeist.

■ VERSLAG VERGADERING CLASSIS DORDRECHT, 8 SEPTEMBER 2008

Namens de roepende kerk van Veen, opent ds. P. Melis de vergadering. Daarna bepaalt de tijdelijke preses ons bij enkele feiten en gebeurtenissen

Op 21 juni 2008 is ouderling Van Eenennaam uit Breda overleden. De vorige classisvergadering was hij nog in ons midden. Onverwachts heeft de Heere hem van zijn aardse post afgelost. De Heere gedenke zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen. Hij vertrooste uit het binnenste heilighdom.

De gemeente van Meeuwen herdacht

haar 75-jarig bestaan. Gods trouw was groot. Hij breide Zijn koninkrijk in het midden van hen uit.

In Hardinxveld-Giessendam heeft ouderling H. Kroon zijn ambtswerk beëindigd. De Heere gedenke hem. Ouderling W.J. van de Berg werd op 25 april benoemd tot lid in de Orde van Oranje-Nassau. De Heere gaf kracht. Hij schenke hem ook dat teken aan het voorhoofd waarvan Ezechiël spreekt in het 9de hoofdstuk.

Ouderling Schot uit Meeuwen onderging een ingrijpende operatie. De Heere heeft wonderlijk willen helpen. Hij brange met een verslagen geest en een verbroken hart bij Hem. Ouderling J. de Boef uit Werkendam in ernstig ziek geweest. De Heere was de Getrouwe, Hij schenke daar indrukken van.

Ds. Melis bepaalt ons kort bij "de eerste liefde" waar de brief aan Efeze van spreekt.

Het moderamen wordt als volgt samengesteld: ds. P. Melis, preses; ds. L. Blok en oud. J. de Leeuw assessoren; oud. G. de Boef, quaestor en oud. J.A. de Ron, scriba. Een gemeente vraagt aan de classis advies over de zorgen rond hun financiële positie.

De classis geeft haar richtlijnen hoe te handelen.

Evangelist H.J. van den Boogaart doet verslag van zijn arbeid op de post Tilburg. Hij dankt voor de grote steun in de achterliggende periode. Het werk blijft een afzien van eigen krachten, een opzien tot de Heere om Zijn zegen en een uitzien of Gods Naam in zondarschatten zou mogen worden verheerlijkt. In de zondagse bijeenkomsten worden wel nieuwe gezichten gezien, maar velen niet blijvend. In overleg met de moedergemeente is, na het volgen van de belijdeniscatechisatie, door één persoon openbare belijdenis afgelegd. Bij het praktische werk in de wijk worden veel mensen ontmoet. Meeleven in bijzondere omstandigheden wordt erg gewaardeerd. Er is dan ruimte voor persoonlijk contact. In het inloopcentrum zijn 40-50 ontmoetingen per week. Wereldse invloeden zijn steeds beter merkbaar. In alles wordt gemerkt dat alleen Gods daden het hart werkelijk kunnen verbreken. Meezuchten en meeleven met Tilburg blijft nodig.

De Classicale Evangelisatiecommissie Dordrecht (CECD) heeft een schriftelijk verslag gedaan van haar werkzaamheden. Het Classicaal Diaconaal Contact stuurde de verslagen over de afgelopen tijd.

Op 11 november 2008 hoopt dhr. Timmermans te herdenken dat hij 25 jaar de aangepaste catechisatie mocht geven.

Ds. Karels deelt mee dat er in Sliedrecht

ongeveer 150/200 aanwezigen per dienst zijn. Alles heeft een goede voortgang. Het wachten is op aankoop van grond voor kerkbouw.

Als roepende kerk wordt de gemeente Werkendam aangewezen. Deze zal de classis bijeenroepen op maandag 19 januari 2009 om 14.00 uur te Werkendam.

Na de afsluitende woorden van de preses eindigt assessor ouderling De Leeuw op de gebruikelijke wijze de vergadering.

Scriba, J.A. de Ron.

■ VERSLAG VERGADERING CLASSIS ROTTERDAM, 19 SEPT. 2008 TE ROTTERDAM-C

De vergadering wordt om 19.30 uur namens de roepende kerk van Hoogvliet door ds. L. Terlouw geopend. Hij laat Psalm 77:11 zingen, leest Jozua 1:1-9 en gaat voor in gebed. Dan staat hij stil bij enkele bijzonderheden sinds de vorige classisvergadering.

Op 21 januari 2008 is ds. A.F. Honkoop overleden in de leeftijd van 86 jaar. Hij diende in onze classis de gemeente van Rotterdam-C van 1975-1984. Op 15 juni 2008 is oud-diaken B. Leentvaar overleden in de leeftijd van 85 jaar. Hij diende van 1971-2001 de gemeente Rotterdam-Zuidwijk. Op 7 augustus 2008 is oud-ouderling A. Kalkman van Krimpen aan den IJssel overleden in de leeftijd van 85 jaar. Hij heeft de gemeente van Krimpen aan den IJssel vanaf de instituering op 18 mei 1971 tot 6 januari 2008 als ouderling mogen dienen.

Op 12 februari 2008 was diaken W. Schumacher 25 jaar diaken, eerst 23 jaar in de gemeente Rotterdam-Z en vanaf 2006 in de gemeente van Rotterdam-Zuidwijk. Op 21 februari 2008 diende diaken W. Voogt de gemeente van Hoogvliet 40 jaar. Op 7 maart 2008 was ouderling L. van Welie van Poortugaal 40 jaar ambtsdrager in deze gemeente, eerst 20 jaar diaken en daarna 20 jaar ouderling. Ook ontving hij op die dag een koninklijke onderscheiding, hij werd lid in de Orde van Oranje-Nassau. Op 7 mei 2008 diende de dhr. W.C. Boer 40 jaar als organist twee van onze gemeenten, eerst 18,5 jaar de gemeente van Rotterdam-Zuidwijk en daarna 21,5 jaar de gemeente van Rotterdam-C. Op 1 augustus 2008 was ouderling W. Neeleman 40 jaar ambtsdrager, vanaf 1 januari 1968 tot 1 september 1977 in de voormalige gemeente Rotterdam-Z en vanaf maart 1978 in de gemeente van Krimpen aan den IJssel. Diaken J.A. Moree heeft op 6

januari 2008 zijn ambt neergelegd i.v.m. zijn gezondheid. Hij diende de gemeente van Rotterdam-Zuid/Barendrecht 23 jaar.

Op 25 april 2008 kreeg ouderling H. Vlak van Rotterdam-Zuidwijk een koninklijke onderscheiding, hij werd lid van de Orde van Oranje-Nassau. Ouderling A.R. Deelen heeft op 12 mei 2008 na een periode van ruim 51 jaar zijn ambt als ouderling neergelegd. Hij is op 1 januari 1957 voor de eerste maal in het ambt bevestigd door ds. L. Rijksen. Hij heeft 12 jaar als diaken en daarna 29,5 jaar als ouderling de gemeente van Rotterdam-W mogen dienen. Na de samenvoeging van Rotterdam-W met Rotterdam-C. heeft hij laatstgenoemde gemeente, ondanks zijn broze gezondheid, nog 9,5 jaar in het ambt van ouderling mogen dienen. Ook ontvingen mevr. M. Benard uit Capelle aan den IJssel-Middelwatering en de heren M. den Haan, C.H. Kleinbloesem en L.J. Luchtenburg uit Krimpen aan den IJssel een koninklijke onderscheiding. Zij werden lid van de Orde van Oranje-Nassau.

Op 19 juni 1958 werd dhr. A. Saly benoemd tot organist in de voormalige gemeente van Rotterdam-Z en vanaf de instituering van de gemeente van Krimpen aan den IJssel op 18 mei 1971, is hij daar organist. T.g.v. dit 50-jarig jubileum ontving hij op 20 juni 2008 een koninklijke onderscheiding en werd hij lid in de Orde van Oranje-Nassau.

In Capelle aan den IJssel-Middelwatering kreeg organist L. van der Burg een koninklijke onderscheiding omdat hij 40 jaar organist was en ook gedurende die tijd belangeloos het kerkorgel heeft onderhouden. Ook hij werd op 27 juni 2008 benoemd tot lid van de Orde van Oranje-Nassau.

Vervolgens staat de tijdelijke preses stil bij het gelezen Bijbelgedeelte en wel in het bijzonder bij vers 5 midden: "...gelijk als Ik met Mozes geweest ben, zal Ik met u zijn".

Het moderamen wordt als volgt samengesteld: preses: ds. W. Silfhout; 1^e assessor: ds. L. Terlouw; 2^e assessor: ouderling A.M. Neele; quaestor: ouderling M. Boot en scriba: ouderling K. Bel.

De aan de afgevaardigden toegestuurde notitie d.d. 1 september 2007 en de aanvulling van 10 december 2007, over de afspraken over de grenzen van de gemeenten: Barendrecht, Rotterdam-IJsselmonde en Rotterdam-Zuidwijk, worden door de preses samengevat en door de vergadering voor kennisgeving aangenomen.

Er is een schrijven uitgegaan naar de classis Ridderkerk betreffende de benoeming van een extra lid van de clas-

sicale evangelisatiecommissie door de classis Ridderkerk, teneinde een evenredige vertegenwoordiging van de beide classes te bereiken.

Er is een verzoek van de "Stichting huisvesting Gereformeerde Gemeenten stad Rotterdam" om een nieuw bestuurslid te benoemen in de vacature die is ontstaan door het vertrek van ouderling G. van Breugel. Het voorstel om ouderling F.J. Wiersma vanuit de classis Ridderkerk te benoemen, wordt overgenomen.

Omdat het jaarbericht van de commissie van advies van de SGZZH ontbreekt, wordt mondeling verslag uitgebracht. Er is een positief advies uitgebracht betreffende het benoemen van een pastoraal werker voor "Nebo". De leden van de Raad van Toezicht zijn benoemd. Er is een ambtsdragerconferentie belegd over pastorale zorg onder ouderen. De Commissie van Advies vraagt dringend aandacht voor het voortbestaan van de eigen huizen. Dan is het nodig dat onze leden ook onze huizen kiezen. Verder zijn de fusiebesprekingen met Agathos plotseling afgebroken. De SGZZH zal nu eerst de eigen organisatie gaan versterken. Er wordt besloten om voortaan de rapportage over de SGZZH als vast punt op de agenda van de classis te zetten.

Naar aanleiding van het schrijven van de kascontrolecommissie wordt de quaestor decharge verleend. Alles ziet er goed verzorgd en correct uit.

Alle afgevaardigden hebben een rapportage over de achterliggende periode, van de coördinator van het Inloop- en Bijbelhuis "In de Gouwstraat", ontvangen. In deze rapportage wordt, naast de vele goede zaken, de zorg uitgesproken over bezoekers, die door het ontbreken van eigen zondagse samenkomsten, naar andere kerken gaan, en zich soms al "gearriveerde christenen" voelen. Er wordt opgemerkt dat dit waarschijnlijk ook zo zal zijn als er wel eigen samenkomsten zouden worden belegd, gelet op het verleden van betrokkenen. Verder geeft de rapportage geen aanleiding tot bespreking. Preses spreekt zijn dankbaarheid uit over de voortgang van het werk in het Inloop- en Bijbelhuis "In de Gouwstraat" en wenst alle betrokkenen de onmisbare zegen van de Heere toe.

In de afgelopen maanden is in alle gemeenten kerkvisitatie gehouden. Preses vat de verslagen samen. Het blijkt dat

de zorgen van enkele kleiner wordende gemeenten steeds groter worden. Vooral bij het vervullen van de ambten is er een grote nood ontstaan. In enkele gemeenten zijn zorgen over jongeren. Toch mag worden opgemerkt dat de Heere zich niet onbetuigd heeft gelaten. In verschillende gemeenten mocht gesproken worden over de vrucht op de prediking. Er is beslag onder de prediking en onder het gelezen Woord. Er werd vernomen van een honger en een dorst, maar ook van oefeningen van het geloof. De Heere gaat door met Zijn werk!

Preses vraagt vooral aandacht voor de jongeren van de gemeenten. Ook dringt hij aan op het gebed in de binnenkamer en het verootmoedigen voor Gods aangezicht.

In één gemeente wordt een zelf samengestelde catechisiemethode gehanteerd. Er is door de visitatoren aangehouden om de band met onze gemeenten ook op dit punt te onderhouden.

In de rondvraag wordt gevraagd of er dit seizoen nog mogelijkheden zijn om gezamenlijk de huwelijks catechese te verzorgen. Soms zijn er organisaties die iets dergelijks verzorgen, kun je daar gebruik van maken?

Preses merkt op dat het geven van huwelijks catechese een ambtelijke gelegenheid is en dat men zich kan aanmelden in gemeenten waar een predikant staat. De kerkenraden doen er verstandig aan om een oproep in de kerkboden te plaatsen.

De gemeente van Krimpen aan den IJssel wordt aangewezen als de roepende kerk. De volgende vergadering is op vrijdagavond 9 januari 2009.

De preses bedankt allen voor hun bijdrage aan deze classisvergadering. In het bijzonder wijst preses op vers 9 van het gelezen Bijbelgedeelte: "...wees sterk en heb goeden moed, en verschrik niet, en ontzet u niet; want de HEERE, uw God, is met u alom, waar gij heengaat." Ouderling Neele van de roepende kerk wordt gevraagd met ons te eindigen. Deze laat eerst zingen Psalm 84:1 en eindigt met dankgebed. Hierna sluit preses de vergadering.

K. Bel, scriba classis Rotterdam

■ DISTRICTSBIJEENKOMSTEN

Goes

Het district Zuid +16 van de JBGG belegt op **zaterdag 22 november** een districtsavond in de Sionkerk van de Geref. Gemeente te Goes, Louise de Coligny-laan 177. Thema: "Christen zijn in je beroep". Meditatie door dhr. Moerdijk, een van de voorzitters van het district, aan de hand van het boek "Christen-zijn" van ds. W. Visscher. Sprekers: J. Labruyère, drs. E. Hafkamp-de Groen en L. Joosse. Ook zijn er drie workshops. Aanvang: 19.30 uur.

Opferdoes

Het district Noord-West van de JBGG organiseert op **vrijdag 28 november** een districtsavond, die gehouden zal worden in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Opferdoes, Kerkebuurt 9. Dhr. J.H. Mauritz hoopt een inleiding te houden over "Spreken met God". Aanvang: 19.45 uur.

■ ZANGAVONDEN

Bodegraven

T.g.v. het 40-jarig bestaan van het gemengd koor "Deo Favente" en het jeugdkoor "De Regenboog" te Bodegraven geven deze koren op **15 november** een jubileumuitvoering o.l.v. Hans Pors resp. Jan v.d. Schrier, waaraan ook een blokfluitensemble medewerking verleent. Opening door ouderling J. Comelin. Collecte t.b.v. bestrijding van kosten. Aanvang: 19.30 uur. Na afloop is er een receptie. Voor meer informatie: tel. 0172-61 60 65.

Capelle a/d IJssel-West

Op 14 november hoopt de evangelisatiecommissie te Capelle a/d IJssel-West een zang- en muziekkavond te organiseren in de Moriakerk van de Geref. Gemeente, Doormanstraat 12, aldaar. Dhr. Bel hoopt op deze avond iets te vertellen over het reilen en zeilen van het Inloop- en Bijbelhuis "In de Gouwstraat". Verder hopen we deze avond met elkaar psalmen te zingen. Een aantal jongeren zal deze avond muzikaal omlijsten. Aanvang: 19.45 uur.

De Ringen Midden en West van de Bond

van zangverenigingen van de Geref. Gemeenten organiseren in de hierna genoemde drie gemeenten een koor- en samenhangavond, aanvang 19.30 uur, waarop een collecte voor de JBGG zal worden gehouden.

Gouda

Op **zaterdag 29 november** wordt er door het jongerenkoor "Da Capo" uit Gouda, het meisjeskoor "Asaréla" uit Ridderkerk-Slikkerveer en het instrumentaal ensemble "Intermezzo" o.l.v. Arjen Uitbij-erse een CD-presentatie-uitvoering gegeven in de Grote- of St. Michaëlskerk te Oudewater. Meditatie door ouderling J. Mastenbroek. Aanvang: 19.30 uur, sluiting: 21.30 uur. Toegangspreis volwassenen: € 3,-, kinderen: € 1,50, gezinskaart: € 10,-. De CD "Christmas Message" is dan te koop voor € 13,50 (na 29 november voor € 15,-). De opbrengst hiervan is bestemd voor kerkbouw Geref. Gemeente Gouda.

Rijssen

Op **zaterdag 15 november organiseert** de Commissie Reformatorische Beziinningsavonden Rijssen (Kerkerf) een Datheenpsalmzangavond in de kerk van de Geref. Gemeente van Rijssen-West, Veeneslagen 107. Ds D. de Wit hoopt een lezing te verzorgen over Petrus Datheen

en zijn psalmberijming. Er zullen diverse bekende psalmen van Datheen worden gezongen. Organist is Dick Slagman. Collecte t.b.v. Kerkerf. Aanvang: 19.30 uur.

Barendrecht

Op **vrijdag 21 november** in de kerk van de Geref. Gemeente te Barendrecht, Ploegwei 1. Opening door: ds. L. Terlouw. Appelwoord door: dhr. M. v.d. Elst. Medewerkenden zijn: de gemengde koren "Canticum" uit Zwijndrecht, "Asaf" uit Moerkapelle, "Jeduthun" uit Barendrecht, en het jongerenkoor "Con Forza" uit Poederoyen.

Moerkapelle

Op **vrijdag 21 november** in de kerk van de Geref. Gemeente te Moerkapelle, Kerkstraat 14. Opening door: ouderling W. van Dam. Appelwoord door: dhr. J.H. Mauritz. Medewerkenden zijn: de jeugdkoren "De Davidsharp" uit Waarder, "Hamaäloth" uit Houten, "Seba" uit Krimpen a/d IJssel en "Nethanja" uit Moerkapelle.

Ridderkerk-Slikkerveer

Op **zaterdag 22 november** in de kerk van de Geref. Gemeente te Ridderkerk-Slikkerveer, Oranjestraat 110. Appelwoord door: dhr. S.D. Post (namens de jeugdbond). Medewerkenden zijn: de gemengde koren "Soli Deo Gloria" uit 's-Gravensande en "De Lofstem" uit Geldermalsen, en het jeugdkoor "De Kleinnoot" te Capelle a/d IJssel.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 16 NOVEMBER 2008

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. Tuinier; Aalburg 14.30 uur ds. Melis; Aalst 14.30 uur ds. W.J. Karels en 19.00 uur ds. L. Blok; Alblassterdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Amsterdam-Noord 15.30 uur ds. W. Harinck; Andijk

10.00 en 16.00 uur stud. IJsselstein; Apeldoorn 15.00 uur ds. De Wit (H.D.); Arnhem 15.30 uur ds. Labee; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur leesdienst; Barneveld 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Beekbergen 10.00 uur ds. Schreuder en 19.00 uur ds. Kleppe; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwou-

de 10.00 uur ds. Paul en 19.00 uur stud. Van Rijswijk; Bodegraven 16.30 uur ds. Paul; Brakel 10.00 en 18.30 uur stud. G.W.S. Mulder; Breda 14.30 uur ds. Karens; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Delft 15.15 uur ds. A.B. van der Heiden; Deventer 10.00 uur ds. J. Karels en 18.00 uur ds. Terlouw; Dinteloord 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. Schipper; Dirksland 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. Terlouw; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Ede (Nieuwe Kerk, Verl. Maanderweg 33) 12.15 en 19.00 uur ds. Beens; Eindhoven 10.00 (H.A.) en 15.30 uur ds. Brugge; Elspeet 10.00 uur (H.D.) ds. Vermeij en 18.30 uur ds. Schot; Enkhuizen 10.00 en 16.00 uur ds. Heijkamp; Enschede 16.00 uur ds. J. Karels; Enter 15.00 uur ds. Schreuder; Ermelo 9.30 uur ds. Sonneveld en 18.30 uur ds. Kattenberg; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. Meeuse en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements (Nieuwe Gouwe Oostzijde 2b); Goudswaard 15.00 uur stud. Maljaars; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur ds. Driessen; 's-Gravenpolder 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Haamstede 18.30 uur ds. Baan; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 17.00 uur ds. Hakvoort; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. Joosse; Hilversum 19.00 uur ds. Van Belzen; Hoogeveen 15.00 uur ds. Vogelaar; Hoogvliet 19.00 uur ds. Silfhout; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. Tanis; Kamperland 9.30 (H.A.) en 16.00 uur ds. Baan; Kapelle-Biezeling 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. Van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur leesdienst; Kortgene 14.00 uur ds. Baan; Krabbendijke 14.00 uur ds. Meeuse; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. P. Mulder; Kruiningen 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. Hoogerland en 14.00 uur leesdienst; Leerdam 10.00 en 18.00 uur stud. Bredeweg; Lelystad 9.30 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. Neele; Meeuwen 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. Moens; Melissant 10.00 en 18.00 uur ds. De Leeuw; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. De Heer en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Van Gelder en 14.00 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. Van Manen; Moerkapelle 19.00 uur ds. Clements (doventolk); Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. C. Harinck; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur ds. Gunst; Nijkerk

(Adres: Melkrijder 15) 9.30 uur leesdienst en 18.30 uur ds. Vermeij; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. Schot; Oostkapelle 9.30 en 15.00 uur ds. Boogaard; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. Pater; Opperdoes 19.00 uur stud. IJsselstein; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur stud. Maljaars; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. P. Blok; Poederooyen 14.30 uur stud. G.W.S. Mulder; Poortugaal 9.30 en 15.30 uur stud. Boeder; Puttershoek 10.00 en 17.00 uur ds. Mijnders; Rhenen 10.00 uur ds. Beens en 16.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur leesdienst; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 en 16.00 uur ds. Van der Net; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. Van Dieren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. De Wit; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Verweij en 14.30 uur leesdienst; Rotterdam-Alexanderpolder 14.30 uur ds. P. Mulder; Rotterdam-Centrum 19.00 uur ds. Veenendaal; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. Verschuure; Scheveningen 19.00 uur ds. Driessen; Sint Philipsland 15.00 uur ds. De Jongste; Sliedrecht (Middeldiepstraat 31) 12.00 en 19.00 uur ds. Hakvoort; Soest 19.15 uur ds. Van der Net; Sprang-Capelle 14.30 uur stud. Brede-
weg; Stad aan 't Haringvliet 14.30 uur ds. Schipper; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. De Waard; Terneuzen 10.00 uur ds. Vreugdenhil en 15.00 uur ds. Van Gelder; Terwolde-De Vecht 14.30 uur ds. Kleppe; Tholen 10.00 en 18.30 ds. De Jongste; 14.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. Labee; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. Bakker; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. Van Belzen; Vlaardingen 10.00 en 15.30 uur stud. Van Rijswijk; Vlissingen 9.30 uur leesdienst en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Golverdingen en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. Karens; Westkapelle 18.30 uur ds. Moens; Wierden 18.30 uur ds. Schreuder; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. De Heer; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. Van Krimpen en 14.00 uur leesdienst; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Ekeveld; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur ds. Veenendaal; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. Vogelaar.

■ DINSDAG 18 NOVEMBER 2008

Amersfoort 19.30 uur ds. Visscher; Dirksland 19.30 uur ds. Schipper; Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 19.30 uur ds. Sonneveld; Ermelo 19.30 uur ds. Van Ekeveld (GBS); Gouda 19.30 uur ds. Cle-

ments (Opening nieuwe kerk); Meeuwen 19.30 uur ds. Mondria; Moerkapelle 19.30 uur ds. Kleppe; Ouddorp 19.30 uur ds. Hakvoort; Poortugaal 19.30 uur ds. F. Mulder; Terwolde-De Vecht 19.30 uur ds. Karens; Uddel 19.30 uur ds. Mouw;

■ WOENSDAG 19 NOVEMBER 2008

Aalburg 19.30 uur ds. Hoogerland; Beekbergen 19.30 uur ds. Sonneveld; Brakel 19.30 uur ds. W.J. Karels; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. L. Blok; Dinteloord 19.30 uur ds. De Heer; Hilversum 19.45 uur ds. Hogchem; Hoogeveen 19.30 uur ds. Schreuder; Hoogvliet 19.45 uur ds. Baan; Kamperland 19.30 uur ds. Baan; Nieuw Beijerland 19.30 uur ds. Vermeij; Nijkerk (Adres: Melkrijder 15) 19.30 uur ds. Vogelaar (GBS); Nunspeet 19.30 uur ds. Schot; Opheusden 19.30 uur ds. Pater; Opperdoes 19.30 uur ds. Van Aalst; Rijssen-Noord 19.30 uur ds. Van Dieren; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. Bakker; Veen 19.30 uur ds. Melis; Veenendaal 19.30 uur ds. Van Belzen; Wageningen 19.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 19.30 uur ds. Karens; Zeist 19.30 uur ds. Van Ekeveld; Zoetermeer 19.30 uur ds. De Wit; Zwijndrecht 19.30 uur ds. Veenendaal.

■ WOENSDAG 19 NOVEMBER 2008 (DANKDAG)

Mijdrecht 14.00 en 19.30 uur ds. Mondria; Naaldwijk 15.00 en 19.45 uur ds. De Waard; Nieuwer ter Aa 14.30 en 19.30 uur ds. Van der Net; Poortvliet 10.00 uur ds. Moens en 14.30 en 18.30 uur ds. Van Boven; Rotterdam-Centrum 10.00, 15.00 en 19.45 uur ds. Verweij. Scherpenisse 9.30 uur ds. Gunst en 14.00 en 18.30 uur ds. De Leeuw; Sint Annaland 9.30 en 18.30 uur ds. Schipper en 14.30 uur ds. De Jongste; Sint Philipsland 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. Van Manen; Tholen 10.00 en 19.00 uur ds. De Jongste en 14.30 uur ds. Schipper; Zaandam 15.00 en 19.00 uur ds. Neele.

■ DONDERDAG 20 NOVEMBER 2008

Alphen a/d Rijn 19.30 uur ds. Schot; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 19.45 uur ds. Silfhout; Delft 19.30 uur ds. Van Ekeveld; 's-Gravenzande 19.45 uur ds. B. van der Heiden; Hellevoetsluis 19.30 uur ds. Brugge; Kootwijkerbroek 19.30 uur ds. Beens; Melissant 19.30 uur ds. Baan; Nieuwdorp 14.30 uur ds. Meeuse (huw.bev.); Ridderkerk 19.30 uur ds. De Leeuw.

■ VRIJDAG 21 NOVEMBER 2008

Lisse 15.00 uur ds. Neele (huw.bev.).

■ **ZATERDAG 22 NOVEMBER 2008**

Urk 15.00 uur ds. Bakker (afscheidsdienst).

■ **EVANGELISATIESAMENKOMSTEN**

Alkmaar ('t Wuiver 2-a) 10.00 en 16.30 uur ev. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur ev. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6-l) 9.30 en 15.30 uur ev. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2-c) 9.30 en 16.00 uur ev. S. de Visser; Merksem (Oude Bareellei 64) 10.00 en 17.00 uur ev. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur ev. H.J. van den Boogaart.

Te Huur: Nette **vrijstaande woning** in buitengebied van **Kootwijkerbroek**, 4 slaapk. Max. 2 jaar. Tel. 0342-442335

D.V. zaterdag 22 november 2008.
2e hands BOEKENBEURS
Calvin College Tholen, Zoekweg 3
Van 10 tot 16 uur. Gratis taxatie.
Theologie- Geschiedenis- Hobby- en Leesboeken voor alle leeftijden.

Klaas's Menfashion

Ambtskleding
Frouw en Rouwkleding
Koorkleding

 Openingstijden:
Vrijdagavond van 18.00 tot 21.00 uur
Zaterdag van 10.00 tot 12.00 uur
en van 13.00 tot 16.00 uur

Klaas-Leendert & Marian Blok
s-Gravenstraat 63
s-Gravenpolder
Tel: 0113-316364
Mob: 06.14531528

ADVERTENTIES

Begrafenisverzorging van der Vliet

Voor een stijlvolle begrafenis

in Elspeet en omstreken

G.J. van der Vliet, Boekweitweg 22,
8075 CP ELSPEET

Tel: 0577-492830, b.g.g. 06-12934519

Dag en nacht voor u bereikbaar.

Wij verzorgen alleen begrafenissen.

Villa Nova

Orthopedagogische Hulpverlening

Geopend!

Voor advies, bemiddeling en begeleiding bij opvoedingsproblemen en ontwikkelingsstoornissen.

Heeft uw kind een PGB met een indicatie voor activerende of ondersteunende begeleiding?

Informeer bij ons naar de mogelijkheden voor individuele begeleiding, woensdagmiddag-, zaterdag- en vakantieopvang.

Meer weten?
Vraag de folder aan of kijk op onze website!

Drs. A. Nieuwenhuizen-Tans
Orthopedagogisch/psycholoog
SG-gereguleerd en
ad NVO en NIP

Leuchstraat 7
4401 EP IJsselstein
tel. 0113-565526

info@practijkvillanova.nl
www.practijkvillanova.nl

Te huur in KALAMAZOO (Michigan, USA) ons vrijstaand vakantiehuis. Bel voor info: 001-269-6494551 of 06-51439572.

Calvin Christian School...

...Would Like to Welcome a New Teacher to Canada!

We are looking for a qualified teacher ...

- ◆ who is a member of the Gereformeerde Gemeenten.
- ◆ who desires to teach according to Biblical principles as described in the Three Forms of Unity.
- ◆ who would love to fill an elementary teaching position for the 2009-2010 school year. (The grade of your preference may be considered.)
- ◆ who is willing to upgrade his/her English skills and pass the TOEFL-ibt before emigrating.
- ◆ who is willing to meet teaching authority requirements by completing a minimum of two university courses per year.

We offer...

- ◆ ...a very welcoming team.
- ◆ ...a part-time classroom aid.
- ◆ ...one or two supportive teachers at the same grade level.

Contact us...

Feel free to contact our principal Mr. W. Grisnich at school (001-403-381-3030 or wgrisnich@ccschool.ca) to ask for any clarifications. Applications can be e-mailed to the secretary of the school board, Mr. C. Visser at office@ccschool.ca.

Calvin Christian School is a Netherlands Reformed (Gereformeerde Gemeenten) Christian School established almost thirty years ago because parents strongly felt the need for Christian education. Over the past few decades, CCS has grown into a large school offering kindergarten through grade 12 education. There is a close, supportive bond between the three local NRC congregations and CCS.

ds. P. Blok

ELÍA, DE TISBIET

Elía, de Tisbiet

J. P. Blok

Het leven van Elía, de Tisbiet, was vol van wonderen van de Allerhoogste. Satans aanslagen op zijn leven en ambt waren vele en bitter, maar Elía's arbeid was een getuigenis van Gods trouw, die zich toonde in wonderlijke uitreddingen en Vaderlijke zorg.

Ds. P. Blok trekt in dit boek lijnen naar de huidige tijd. Ook nu zijn er goddeloze krachten die er alles aan doen om God en godsdienst uit ons volksleven te bannen en worden er aanslagen op de gezinnen en de ware dienst des Heeren gepleegd. Men geeft hoog op over 'geestelijke opwekkingen', maar God zwijgt. Gods Woord leert echter dat het gebed van een rechtvaardige, die evenals Elía in de eenzaamheid zucht, machtiger is dan alles wat de wereld tegen God en Zijn dienst in de strijd brengt.

Geb. 173 blz.

14.90

Uitgeverij Deelhandel www.gebrkoster.nl

Gebr. Koster

Nairacstraat 17, 3771 AW Barneveld
Tel. 0342 - 41 69 86

Begravenisonderneming Treur

E. Treur
Kroostweg 22
3704 ED Zelst
Telefoon 030 - 6924258
www.begravenisondernemingtreur.nl
info@begravenisondernemingtreur.nl

Psalmzangavond met bovenstem

D.V. zaterdag 29 november 2008

in het kerkgebouw van de
Gereformeerde Gemeente
te Kruiningen

Met medewerking van
bovenstemgroep 'Petrus Datheen'
uit Kruiningen

Opening en sluiting door Ds. C. van Krimpen

De collecte is bestemd voor
het speciaal onderwijs op de
Eben-Haëzerschool te Kapelle

Organiste:
Henriette de Bat-van Maelsaek
Aanvang: 19.30 uur

SERVICE AAN
HUIS MOGELIJK

AMBTSKLEDING | ROUWKLEDING
KOORKLEDING | ZAKELIJKE KLEDING

WWW.BOEDERCOMFORTKLEDING.NL

GLASHORST 123A | 3925 BR SCHERPENZEEL | T (033) 258 98 30

Te huur **ruime vakantiewoning**
in **Zuid-Alberta, Canada**,
omgeving van Lethbridge.
Prachtig gelegen, uitzicht op rivier,
prairie en Rocky Mountains,
dichtbij dorp en kerken.
Voor inlichtingen 00-1403-553-4023.
Hollands sprekend.

BEGRAFENISVERZORGING - KINA

010 - 458.31.12

Rotterdam, Drechtstreek, Krimpenerwaard, Gouda
D.W. Schipper 010-4506626 J. Koorjman 0182-583932
Capelle aan den IJssel Gouda

Begravenis Verzorging Tollenaar

Voltastraat 21, 4532 LG Terneuzen
Tel. 0115-612554 - Geen crematies

Verschenen: *Jonge Zangers deel 8*

Het levenseinde en de verwachting van:

**Arie van Driel, Wijntje Nap, Gerrit Eijkman,
Jacobus Overduin, Elisabeth Overduin en Sara Coolbrant**

Ook dit deeltje is weer van dezelfde rijke inhoud. De onbekende geschiedenis van de matroos Arie van Driel, met alle gevaren en de gevangenschap, maar ook zijn bekering wordt beschreven. De verloofde van Wijntje Nap beschreef haar ziek- en sterfbed, met de volkomen uitkomst! Gerrit Eijkman was op jonge leeftijd, na veel strijd, verlangend om verlost te worden van de zonde. Ontroerend is het verhaal van de jonge Jacobus en Elisabeth Overduin. Hun was een beter lot bereid. Sara Coolbrant was 20 jaar en werd na veel donkerheid tot het licht gebracht.

Met foto's en 143 pag.

In Zijn huis, wilt Hem loven!

**Ds. P. van der Heijden, ds. P. Diermanse, ds. L.R. Shelton,
ouderling R. Baars en oefenaar H. Hiensch**

Opmerkelijke geschiedenissen uit de 19^e en 20^e eeuw, aan de vergetelheid ontrukkt.

Een getuigenis van personen met een teer leven in de vreze des Heeren.

Herdrukken: *Jonge Zangers deel 1 t/m 7*

- Deel 1** (7^e druk) **Gerrit van Doesburg, Leuntje van Rhijn,
Lena Lampers en Adriana Leeuwenberg**
- Deel 2** (5^e druk) **Pieterella Geense, Esther Flikweert, Jan Zuidweg,
Cornelis Kerkhoven en Een jonge reiziger naar Indië**
- Deel 3** (4^e druk) **Hendrikje de Wit, Maria Molendijk, Adriana Meis,
Pieter Hoogesteger en Pieter de Waal**
- Deel 4** (4^e druk) **Kaatje Eikelenstam, Maria Steenberg, Arie Vosbergen,
Maria Schenk, Willem Devonshire en Karel Coulson**
- Deel 5** (5^e druk) **Matje Verbruggen, Elisabeth Wallbridge,
Cornelia C. Winckelman en Gerit van Bale**
- Deel 6** (5^e druk) **Jan van Esch, Florus de Wolf, Jansje de Waard, Agnita
van der Stelt, Willem de Bakker en Barendje van Asperen**
- Deel 7** (5^e druk) **Jane Squibb, Reinier Buijtelaar, Jannigje Zondag,
Aaltje Zuidam en Reina Theodora van der Garde**
- Alle boeken historisch toegelicht door Joh. Westerbeke € 9.75 p/st.**

Jane Squibb (Jenny de hutbewoonster) complete uitg. 44 pag. met foto's **€ 4.75**

**Bestellen bij de boekhandel, of bij: Uitgeverij 'Middelburg'
't Zanddorp 2435 AJ Middelburg 0118 625472**

KLASSE
MAAKT ONDERSCHIED

Stolk Orgels
is hoofddealer van:
**Johannus - Eminent
Domus - Ahlborn**

**Stolk
orgels**
tel.: 0180 - 31 56 52

Nieuwerkerk a/d IJssel, Vrijheidslaan 55,
Krabbendijke, Oostpolderweg 1
Nederhemert Nrd., Ormelingstraat 36
Beesd, Veerweg 14
Papendrecht, Overtoom 18

UNIEK IN PRIJS

Vos

Wij verzorgen begravenissen
(geen crematies) op de gehele Veluwe,
in Kampen e.o. en in Rijssen e.o.

Begravenisverzorgers:
G. v.d. Berg | D. Markusse | B.F. Nijhof | B. Vos

Nunspeet, Elburg e.o. T 0341-253813
Kampen e.o. T 06-53363828
Rijssen e.o. T 0548-540053
overige plaatsen en b.g.g. T 0577-401689

Begravenisverzorging Vos
Aardhuisweg 74, 3888 MG Uddel
tel. 0577-401689

BEGRAVENISVERZORGING VOS - VERKOOPDE VERZORGING

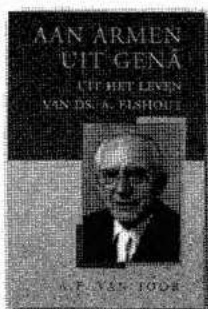
Te koop, royale instapklare middenwoning in Nunspeet, 6 slaapkamers, achterzijde uitgebouwde woonkeuken, loopafstand ref. bas. school winkelcentr. en bos, vrij uitzicht, dichtbij A28, evt. met garage. Oenenburgweg 69 8072GH Nunspeet. Voor informatie tel. 0341-270861.

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
G. WEGENAAR

Buurtlaan West 26 tel. 0318-526641
3905 JR Veenendaal www.wegenaar.nl

Wij verzorgen begravenissen in Veenendaal, Ede, Bennekom, Wageningen, Rhenen e.o.

NIEUWE UITGAVEN

310 blz.
gebonden
33121463
€ 19,90

A.F. VAN TOOR

Aan armen uit genâ
Uit het leven van ds. A. Elshout
Het leven van ds. A. Elshout en zijn vrouw kent vele aangrijpende momenten, soms diepe vertwijfeling. Maar in hun leven geldt door genade: uit die alle redt hen de Heere.

168 blz.
gebonden
33121715
€ 16,90

DS. W. HARINCK

Tot sieraad en tot eer
Meditaties over wat dierbaar is voor God
Aan de hand van verschillende Schriftgedeelten waarin het woord 'dierbaar' of 'kostbaar' voorkomt, willen deze meditaties iets laten doorklinken van de rijkdom van Gods genade.

Verschijnt binnen enkele dagen.
214 blz.
gebonden
33121579
€ 16,90

DS. W.J. KARELS

Hoort dit woord
Elf overdenkingen over het boek Amos
Amos werd door Gods Geest geleerd en verlicht om Wet en Evangelie, recht en genade te verkondigen. In deze overdenkingen worden steeds lijnen naar onze tijd getrokken.

Verschijnt binnen enkele dagen.
216 blz.
gebonden
33121722
€ 19,90

Geliefde vriendin

Brieven van Bart Roest aan Mientje Vrijdag
De inhoud van deze brieven laat een blik zien in het zielenleven van een tweetal kinderen des Heeren die in geestelijk opzicht zo nauw aan elkaar verbonden waren.

221 blz.
paperback
33121500
€ 14,50

DS. P. VAN RUITENBURG

Tijdgeest
46 overdenkingen over de tegenwoordige tijd, waarin het zichtbare, lichamelijke belangrijker schijnt te zijn dan de ziel en het onzichtbare.

92 blz.
gebonden
33121548
€ 9,90

SANDOR VAN LEEUWEN EN ARNOUD PROOS

Alcohol
In dit boekje wordt alcohol drinken belicht vanuit de actualiteit, met veel aansprekende voorbeelden uit de praktijk van alledag. En wat zegt de Bijbel over alcohol?

96 blz.
gebonden
33121555
€ 9,90

DS. W. VISSCHER

Christen-zijn
Als christen wordt je steeds meer een uitzondering. Vanuit de Bijbel reikt ds. Visscher antwoorden aan die van belang zijn voor het leven van christenen in deze tijd.

166 blz.
gebonden
33121418
€ 14,90

DS. J.J. TANIS

Geen ander fundament
52 meditaties
De titel is ontleend aan 1 Korinthe 3:11: 'Want niemand kan een ander fundament leggen dan hetgeen gelegd is, hetwelk is Jezus Christus.' Naar dit Fundament wijzen de meditaties heen.

Den Hertog
uitgeverij - boekhandel

Elzenkade 6 - 3992 AC Houten
Postbus 150 - 3990 DD Houten
Tel. (030) 637 34 34 - Fax. (030) 634 66 88
E-mail: boeken@hertog.nl - www.hertog.nl

BON

Deze bestelbon zenden aan uw boekhandel of in een open envelop (zonder postzegel) aan:
Den Hertog bv, Uitgeverij en Boekhandel
Antwoordnummer 2610, 3970 VJ Houten

ex. _____
ex. _____
ex. _____
ex. _____

Verzoekt toezending rechtstreeks of via

boekhandel: _____
Naam: _____
Adres: _____
Postcode: _____
Woonplaats: _____
Handtekening: _____

Es-Saraai 13 November 2008

Driestar educatief zoekt jong talent

Ben jij pas afgestudeerd of bezig met het afronden van je studie? Wil jij – vanuit je vakgebied – een bijdrage leveren aan christelijk onderwijs? Ben je op zoek naar een afwisselende baan met veel mogelijkheden voor specialisatie en scholing?

Kom D.V. 18 november 2008 naar de voorlichtingsbijeenkomst over onze TALENT CLASS.

Kijk voor meer informatie of om je aan te melden op:
www.driestar-educatief.nl/talentclass.

Driestar educatief
Voor vitaal christelijk onderwijs

Handen van de kerk wereldwijd

Dominicaanse Republiek
Gezondheidszorg

Darfur
Noodhulp

Papua
Alfabetisering

Peru
Aandacht en liefde
voor straatkinderen

Zuid-Afrika
Strijd tegen HIV / Aids

HANDEN VAN DE KERK
Bijzondere Noden

GIRO 307447 Woerden

Help mee!

- Steun ons werk met een gift
- Nodig ons uit voor een gemeenteavond of op vereniging

DEPUTAATSCHAP TOT HULPVERLENING IN BIJZONDERE NODEN VAN DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN
Houttuinlaan 7 • 3447 GM Woerden • T 0348 48 99 10 • E bijzonderenoden@cbgg.nl • I www.bijzonderenoden.nl

1509 - 2009
500 jaar Johannes Calvijn

Mag Calvijns Instituut een
zegen zijn ook voor de
opleiding van voorgangers
op het Calvin Seminarie

Stichting China

Mogen zij op uw steun rekenen?
Giro: 320666

Postbus 1150, 3900 BD Veenendaal

**Op vakantie naar Ontario,
Canada?**

Vrijsstaand huis te huur in een
mooie omgeving in Burgersville.
5 km van Norwich.

Enjoy your Holidays!

Guido van de Krol 001519 4242234

"Spelen met onkerkelijke kinderen?"

"Onze kinderen ontkomen er niet aan dat ze in de buurt ook
spelen met onkerkelijke kinderen. Op zichzelf niets mis mee,
maar je moet extra alert zijn op taalgebruik, wat ze bij een
ander thuis doen enz. Door middel van een gemeentevond
heb ik ingezien dat ik er ook iets tegenover kan zetten. Die
kinderen iets goeds voorlezen, een folder meegeven of ze
uitnodigen voor de zondagsschool. Ze willen nog luisteren."

Bel onze voorlichter dhr. C.W. van Haften
voor een presentatie (overdag of 's avonds)
over het evangelisatiewerk. Tel. 0341-253588.

begravenisverzorging
T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen,
Rotterdam, Gouda, den Haag
en omstreken.

Opbaarmogelijkheden in een
door u gewenst uitvaartcentrum
of thuis met koeling.
Geen crematies.

Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 4600509

Orgelbouw Advies Commissie

een betrouwbare partner!

nieuwbouw • restauratie • overplaatsing • onderhoud

ook voor akoestische
vraagstukken

Neem voor meer informatie
contact op met
Dhr. H. den Hollander
Tel. (010) 435 44 35

Vereniging van
Organisten der
Gereformeerde
Gemeenten

Van zee tot zee zal Hij regeren

De Gereformeerde Gemeenten en de watersnoodramp van '53
L. Vogelaar

deel
2

**Zeer mooie uitgave met een
beperkte oplage:**

- Groot aantal ooggetuigenverlagen en herinneringen over de Ramp van '53.
- Gebeurtenissen uit de rampgebieden Schouwen-Duiveland, Goeree-Overflakkee, Tiengemeten, Hoekse Waard, Voorne-Putten, Rijnmondgebied, Eiland IJsselmonde, streek langs de Hollandse IJssel, Alblasterwaard, Eiland van Dordrecht, Bommelerwaard en Noord-Brabant.

27,50

In deel 1 is aandacht besteed
aan de getroffen gebieden
Zeeuws-Vlaanderen, Noord-
en Zuid-Beveland, Tholen en
Sint Philipsland

uitgeverij en boekhandel
'de Ramshoorn'
Lange Vorststr. 21 Goes
(0113) 221909

Ook verkrijgbaar in de boekhandel

BESTELBON

Ik bestel hierbij:

..... ex. Van zee tot zee, deel 2 à 27,50

..... ex. Van zee tot zee, deel 1 à 27,50

..... sets Van zee tot zee, deel 1+2 à 22,50 per deel
(deel 1 wordt bij voldoende belangstelling nageleverd)

U kunt deze bon, in een envelop zonder postzegel,
zenden aan:

De Ramshoorn, Antwoordnummer 860
4460 WB Goes

Naam
Adres
Postcode
Woonplaats
Telefoonnr.

www.ramshoorn.nl

HARKES Persoonlijke zorg
Begravenissen voor uw begrafenis

Telefoon (0172) 21 21 22

Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop
Wij verzorgen alleen begravenissen - Dag en nacht bereikbaar

RST
Zorgverleners

KRAAMZORG

THUISZORG

RST Zorgverleners.
800 zorgverleners staan voor u klaar!
Voor identiteit en kwaliteit.

Bel voor informatie over kraamzorg,
wijkzorg, gespecialiseerde
verzorging, verpleging,
(huishoudelijke) verzorging:
0342 - 42 23 24.
Of wordt zelf RST Zorgverlener!
Reageer op: 0342 - 40 54 65 of
info@rstzorg.nl.

Identiteit & Kwaliteit!

Tel. (0342) 42 23 24

Burg. Kuntzelaan 27-a • Postbus 154
3770 AD Barneveld • Fax (0342) 42 25 50
www.rstzorg.nl • E-mail: info@rstzorg.nl